

بررسی کارشناسی تعرفه‌های آب شرب و خدمات دفع فاضلاب در کشور

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات زیربنایی

کد موضوعی: ۲۵۰
شماره مسلسل: ۱۴۶۰۲
دی‌ماه ۱۳۹۴

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	مقدمه
۲	۱. الگوی مصرف آب شرب
۴	۲. سوابق قانونی مرتبط با تعرفه‌های آب و فاضلاب
۶	۳. فرآیند تصویب تعرفه‌های آب و فاضلاب در کشور
۶	۴. نحوه تعیین آخرین تعرفه‌های آب و فاضلاب در کشور
۱۵	۵. مدل محاسباتی بهای تمام شده آب و خدمات دفع فاضلاب
۱۷	۶. مقررات سایر کشورها و توصیه‌های معتبر جهانی
۱۹	۷. نکات قابل توجه درباره تعرفه‌های آب و فاضلاب در کشور
۲۴	جمع‌بندی
۲۶	منابع و مآخذ

بررسی کارشناسی تعرفه‌های آب شرب و خدمات دفع فاضلاب در کشور

چکیده

تأمین آب سالم و بهداشتی جزء حقوق بشر و از وظایف دولت‌هاست. سازمان‌های بین‌المللی نیز بر این امر تأکید دارند. در کشور ایران میزان ۱۳۰ لیتر در روز بر نفر به‌عنوان الگوی مصرف آب شرب خانگی در نظر گرفته می‌شود که این مقدار با لحاظ فاکتورهای متفاوت در نقاط مختلف کشور بین ۱۸ تا ۲۶ مترمکعب در ماه برای خانوار، معادل می‌شود. پس از اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها، تعرفه‌های آب و خدمات دفع فاضلاب و حق انشعاب آب و فاضلاب با پیشنهاد شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور (وزارت نیرو) به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد. در حال حاضر محاسبه تعرفه‌های آب و خدمات دفع فاضلاب براساس تصویبنامه جلسه مورخ ۱۳۹۴/۶/۱۶ شورای اقتصاد صورت می‌گیرد. براساس این تصویبنامه تعرفه‌های مذکور نسبت به تصویبنامه قبلی از ۱۰ تا ۳۰ درصد افزایش دارد. در کشور ایران برای محاسبه تعرفه‌های آب و خدمات دفع فاضلاب عمدتاً روش بلوکی افزایشی استفاده می‌شود و از منظر مصرف نیز ایران در زمره کشورهای با مصرف متعادل قرار می‌گیرد. وجود استهلاک بالا، ساختار گسترده شرکت‌های آب و فاضلاب و همچنین مقادیر زیاد آب به حساب نیامده در شبکه توزیع همگی باعث افزایش قیمت تمام شده آب می‌شوند. به‌علاوه این موارد باعث می‌شوند که نقش سوء مدیریت‌ها در زیان شرکت‌های آب و فاضلاب از نقش فاصله بین قیمت تمام شده و فروش آب قابل تفکیک نباشد. موضوع مهم دیگر که باید در تعیین قیمت تمام شده آب مدنظر قرار گیرد، مقوله کیفیت آب ارائه شده از سوی شرکت‌های آب و فاضلاب است. با توجه به اینکه در نقاطی از کشور کیفیت آب شرب ارائه شده مناسب نیست این امر باید به‌طور مناسب در تعیین قیمت تمام شده و فروش آب مدنظر قرار گیرد. همچنین فرآیند محاسبه قیمت تمام شده از مبدأ تا مقصد باید با یک روش مشخص و قابل قبول صورت گیرد. متأسفانه در حال حاضر فرآیند مذکور به‌صورت شفاف صورت نمی‌گیرد که در نهایت به غیرواقعی بودن قیمت‌های تمام شده می‌انجامد.

مقدمه

تأمین آب شرب سالم و بهداشتی از وظایف حاکمیتی دولت بوده که در عین حال جزء موارد مربوط به حقوق بشر نیز محسوب می‌شود. در کشور ایران محدودیت منابع آب با کیفیت مناسب از یک طرف و عدم وجود یک سازوکار مناسب از طرف دیگر این موضوع را به یک امر چالشی تبدیل کرده است. آب

در زنجیره ارزش افزوده اقتصادی نقش مهمی را ایفا می‌کند، لذا تأمین هزینه آب و خدمات فاضلاب در توان اقتصادی ملت‌ها، نقش مهمی را در صحنه اجتماعی بازی می‌کند. آب همانند سایر کالاهای اساسی، کالایی اقتصادی بوده و تأمین آن همانند سایر فعالیت‌ها یک فعالیت اقتصادی است، لذا یکی از مهمترین مسائل مؤثر در اقتصاد آب کشور، تعیین صحیح بهای تمام شده آن می‌باشد. در درون بدنه حاکمیتی دولت، شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور و شرکت‌های زیرمجموعه آن وظیفه تأمین آب شرب آحاد جامعه و ارائه خدمات دفع فاضلاب را به عهده دارند، که این امر با توجه به ارتباط با سلامت و بهداشت جامعه، از اهمیت خاصی برخوردار می‌باشد. در صنعت آب و فاضلاب از آنجایی که رقیبی برای عرضه محصول آن وجود ندارد و تعرفه‌ها و قیمتگذاری فروش محصولات توسط دولت انجام می‌شود، در نهایت مشکلات و عقب‌ماندگی‌ها و سوء مدیریت‌های انباشته قبلی مدنظر قرار نگرفته و انگیزه‌ای نیز برای بهبود سازوکارها باقی نمی‌ماند. در این گزارش نظام حاکم بر تعیین تعرفه آب شرب و تعرفه خدمات دفع فاضلاب مورد بررسی و ارزیابی کارشناسی قرار می‌گیرد.

۱. الگوی مصرف آب شرب

در مطالعاتی که توسط سازمان ملل متحد صورت گرفته است، حداقل آب مصرفی هر شهروند برای حفظ بهداشت و سلامت جامعه ۹۹ لیتر در روز تعیین شده است. بر طبق برنامه سوم توسعه، الگوی مصرف آب هر خانوار ۲۲/۵ مترمکعب در ماه تعیین شده است (بعد خانوار برابر با ۵ نفر لحاظ شده است). در نتیجه هر نفر حداکثر در شبانه‌روز می‌تواند ۱۵۰ لیتر آب مصرف کند. جدول ۱ حداقل و حداکثر الگوی مصرف توصیه شده مصارف سرانه خانگی را نشان می‌دهد.

جدول ۱. حداقل و حداکثر الگوی مصرف توصیه شده مصارف سرانه خانگی

نوع مصرف	حداقل (لیتر بر روز بر نفر)	حداکثر (لیتر بر روز بر نفر)
آشامیدن	۳	۵
پخت‌وپز	۵	۱۰
حمام	۲۵	۵۰
لباسشویی	۱۰	۲۰
ظرفشویی	۵	۱۵
دستشویی و توالت	۲۰	۳۰
شستشوی خانه	۳	۱۰
کولر و تهویه مطبوع	۲	۵
متفرقه	۲	۵
جمع	۷۵	۱۵۰

مأخذ: تجریشی و ابریشم‌چی، ۱۳۸۳.

در حال حاضر الگوی مصرف خانگی در شرکت‌های آب و فاضلاب مطابق با جدول ۲ در نظر گرفته

می‌شود:

جدول ۲. الگوی مصرف خانگی مورد استفاده در شرکت‌های آب و فاضلاب

نوع مصرف	میزان مصرف (لیتر بر روز بر نفر)
پخت‌وپز و آشامیدن	۱۳
حمام	۴۳
لباسشویی	۱۷
ظرفشویی	۱۳
دستشویی و توالت	۲۶
شستشوی خانه و آبیاری باغچه	۹
کولر	۴/۵
اتلاف در توزیع	۴/۵
جمع	۱۳۰

مأخذ: شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور.

پارامتر الگوی مصرف متوسط ماهیانه میزان آب مناسب برای رفع نیازمندی‌های مطلوب و ضروری هر خانوار شهری را نشان می‌دهد. الگوی مصرف خانگی براساس معیارهای پذیرفته شده جهانی و استانداردهای ملی کشور برای مصرف آب در هر یک از اجزای مصرف با توجه به شرایط اقلیمی، مناطق جغرافیایی، محیط‌های شهری، محدودیت منابع آب، فرهنگ اسلامی و آداب مصرف و متوسط تعداد افراد خانوار برای هر یک از شهرها محاسبه و در جلسه مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۸ هیئت وزیران به تصویب رسیده است. متوسط ماهیانه الگوی مصرف برای هر خانوار شهری در شهرهای مختلف کشور بین ۱۸ تا ۲۶ مترمکعب تعیین شده که اکثر شهرها در گروه‌های ۱۸ تا ۲۰ مترمکعب قرار گرفته و تعداد کمتری در گروه‌های بالاتر قرار می‌گیرند.

تغییرات ماهیانه الگوی مصرف آب نسبت به متوسط‌های ذکر شده براساس شرایط جغرافیایی، اقلیم و آب و هوای هر شهر به صورت ضرایبی برای هر ماه نیز قابل محاسبه می‌باشد. لازم به ذکر است که در محاسبه الگوی مصرف آب، دیدگاه دسترسی به منابع آب و کیفیت آن و مشکلات و محدودیت‌های منطقه‌ای نیز باید مدنظر قرار گیرد و جهت نیل به این منظور شرایط موجود در کشور و سیمای آینده دسترسی به منابع آب برای هر شهر و منطقه، باید در طرح‌های جامع آب کشور مشخص باشد.

۲. سوابق قانونی مرتبط با تعرفه‌های آب و فاضلاب

برنامه اول توسعه (۱۳۶۹-۱۳۷۳)

این برنامه قبل از تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب، تصویب و برای اجرا به دولت ابلاغ شد و به این دلیل در این برنامه اثری از تعرفه‌های خدمات آب و فاضلاب دیده نمی‌شود. در اواخر سال ۱۳۷۲ با استناد به ماده (۹) قانون تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب، نخستین تعرفه‌های خدمات آب و فاضلاب کشور، بدون در نظر داشتن هزینه‌های استهلاک و بهره‌برداری به تصویب شورای اقتصاد رسید. در این تعرفه آب‌بها در کاربری‌های خانگی به صورت تصاعدی و آب‌بهای یکنواخت در کاربری‌های غیرخانگی، به صورت استانی، تعیین شد.

برنامه دوم توسعه (۱۳۷۴-۱۳۷۸)

در این برنامه به استناد بند «ج» تبصره «۱۹» قانون برنامه دوم، تعرفه‌های آب شرب تعریف و تعیین شد. مفاد بند «ج» تبصره «۱۹» قانون برنامه دوم توسعه به شرح زیر است:

در مورد فروش آب شرب (خانگی) تعرفه تصاعدی به شرح زیر اعمال گردد:

- مصارف ماهیانه تا ۵ مترمکعب، رایگان،

- مصارف ماهیانه تا ۲۲/۵ مترمکعب بر مبنای سال ۱۳۷۳،

- مصارف ماهیانه تا ۴۵ مترمکعب، بیست و پنج درصد (۲۵٪) افزایش نسبت به قیمت سال قبل،

بر مبنای سال ۱۳۷۳،

- مصارف ماهیانه بیش از ۴۵ مترمکعب، سالیانه سی درصد (۳۰٪) افزایش نسبت به سال قبل،

بر مبنای سال ۱۳۷۳،

- تعرفه غیرخانگی سالیانه به میزان بیست و پنج درصد (۲۵٪) افزایش نسبت به سال قبل، بر مبنای

سال ۱۳۷۳.

برنامه سوم توسعه (۱۳۷۹-۱۳۸۳)

در این برنامه تعرفه‌های آب به استناد بند «ج» ماده (۱۳۳) قانون برنامه سوم توسعه تعیین شده است. مفاد این بند به شرح زیر است:

تعرفه‌های آب‌بها، حق انشعاب و هزینه دفع فاضلاب، در چارچوب ضوابط و سقف مصوب شورای

اقتصاد و با پیشنهاد شرکت آب و فاضلاب و تصویب شورای اسلامی شهر تعیین می‌گردد. شهرهای جدید

فاقد شورای اسلامی شهر، مشمول تعرفه مصوب نزدیک‌ترین شهر مجاور هستند.

در سال‌های اجرایی برنامه سوم توسعه، براساس مصوبه شورای اقتصاد و تصویب شورای اسلامی شهر، نرخ‌ها بین ۱۰ تا ۱۵ درصد افزایش یافت.

برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۴-۱۳۸۹)

در این برنامه به استناد قانون اصلاحیه ماده (۳) قانون برنامه چهارم توسعه، تعرفه‌ها تا سال ۱۳۸۵ به صورت ثابت بود. مفاد مرتبط به شرح زیر است:

قیمت فروش بنزین، نفت، گاز، نفت سفید، نفت کوره و سایر فرآورده‌های نفتی، گاز، برق و آب، همچنین نرخ خدمات فاضلاب، ارتباطات تلفن و مرسولات پستی در سال اول برنامه چهارم، قیمت‌های پایان شهریور ۱۳۸۳ خواهد بود. برای سال‌های بعدی برنامه چهارم، تغییر در قیمت کالاها و خدمات مزبور طی لوایحی که حداکثر تا اول شهریور هر سال تقدیم می‌شود، پیشنهاد و به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد. پیشنهاد هر قیمتی می‌باید همراه با توجیه اقتصادی، اجتماعی باشد.

تبصره «۱» - سایر دریافتی‌های مرتبط از جمله حق اشتراک، حق انشعاب، دیماند، عوارض و غیره مشمول این حکم می‌باشند.

در سال ۱۳۸۵ نرخ‌های پلکانی برای کاربری خانگی (۱۰ پله مصرف) با توجه به قیمت تمام شده هر استان، توسط شورای اقتصاد به تصویب رسید تا سال ۱۳۸۹ که در آن قانون هدفمندی یارانه‌ها، تصویب و برای اجرا ابلاغ شد، شرکت‌های آب و فاضلاب همان قیمت‌های مصوب سال ۱۳۸۵ را اعمال می‌نمودند.

برنامه پنجم توسعه (۱۳۹۰-۱۳۹۴)

در این برنامه که اجرای آن مصادف با ابلاغ قانون هدفمندی یارانه‌ها بود، تعرفه‌های آب و فاضلاب نیز بازنگری شد. در راستای اجرای مفاد ماده (۳) این قانون، مانند گذشته مصرف‌کنندگان به دو گروه خانگی و غیرخانگی تقسیم شدند. کاربران خانگی شهری به ۱۰ طبقه و کاربران روستایی به ۹ طبقه مصرف تقسیم و برای هر طبقه، نرخ یکسان در کشور مصوب شد. در تدوین تعرفه‌ها به دلیل الزام قانون به اعمال متغیرهای کیفیت آب، هزینه استحصال و منطقه جغرافیایی، برای هر شهر، با توجه به موارد یاد شده، یک ضریب در نظر گرفته شد. این ضریب در نرخ یکسان هر طبقه مصرف ضرب و بدین ترتیب آب‌بها مربوط به هر طبقه مصرف در آن شهر محاسبه می‌شود. به دلیل اعمال ضرایب متفاوت، نرخ آب در شهرهای کشور متفاوت است. پس از اجرای قانون هدفمندی نیز، نرخ آب غیرخانگی همچنان یکنواخت اعمال می‌شود.

۳. فرآیند تصویب تعرفه‌های آب و فاضلاب در کشور

در مواردی از جمله در قانون برنامه دوم توسعه (۱۳۷۴-۱۳۷۸) به‌طور صریح در مورد تعیین تعرفه‌های آب و فاضلاب اظهار نظر شده است. در قانون برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۴-۱۳۸۹) نیز دولت برای تعیین تعرفه‌های آب و فاضلاب مکلف به ارائه لایحه به مجلس شورای اسلامی شده است. پس از اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها، تعرفه‌های آب و خدمات دفع فاضلاب و حق انشعاب آب و فاضلاب با پیشنهاد شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور (وزارت نیرو) به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد.

۴. نحوه تعیین آخرین تعرفه‌های آب و فاضلاب در کشور

تا قبل از مهرماه سال ۱۳۹۴ محاسبه تعرفه‌های آب و فاضلاب در کشور براساس مصوبه شماره ۱۸۱۵۵۲/ت ۵۰۱۵۰ هـ مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۰۶ هیئت وزیران صورت می‌گرفت. براساس این مصوبه نرخ تعرفه‌های آب شهری و روستایی و خدمات دفع فاضلاب مندرج در جداول پیوست تصمیم‌نامه شماره ۴۵۹۳۹/ت ۲۱۴۸۸۶ ن مورخ ۱۳۸۹/۹/۲۷، از تاریخ ۱۳۹۲/۱۱/۱ به میزان ۲۰ درصد افزایش یافت. جداول ۳ تا ۸ قیمت آب و خدمات فاضلاب شهری و روستایی را به تفکیک نشان می‌دهند:

جدول ۳. قیمت آب مصارف خانگی در پله‌های مختلف مصرف

طبقات مصرف (مترمکعب)	قیمت نسبت به مازاد (ریال بر مترمکعب)
$0 < x \leq 5$	۱,۲۹۰
$5 < x \leq 10$	۱,۹۳۰
$10 < x \leq 15$	۲,۵۷۰
$15 < x \leq 20$	۳,۲۲۰
$20 < x \leq 25$	۴,۵۰۰
$25 < x \leq 30$	۷,۰۸۰
$30 < x \leq 35$	۹,۶۵۰
$35 < x \leq 40$	۱۲,۸۷۰
$40 < x \leq 50$	۲۵,۷۴۰
$x > 50$	۵۱,۴۸۰

جدول ۴. قیمت آب شهری مصارف مشترکین غیر خانگی

نوع کاربری	مصارف تحت پوشش	قیمت یک مترمکعب (ریال)
صنعتی	کلیه واحدهای صنعتی و تولیدی دارای پروانه از مراجع ذیصلاح	۴,۸۰۰
عمومی و دولتی	مراکز دولتی غیرآموزشی، صداوسیما، مراکز نظامی و انتظامی، فضای سبز شهرها و مصارف اشتراکی شهرکها و مجتمعهای مسکونی، گرمابهها، نانواییها	۶,۴۸۰
آموزشی و اماکن مذهبی	مهدکودکها، کودکانستانها، مدارس، دانشگاهها، باشگاههای ورزشی، کتابخانهها، موزهها، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و حوزههای علمیه، مراکز نگهداری از معلولین و ایتام و افراد بی‌سرپرست، بقاع متبرکه، گلزار شهدا و بیمارستانهای آموزشی و مراکز درمانی بیماریهای خاص	۲,۴۰۰
آزاد و بنایی	مصارف ساخت‌وساز (بنایی)	۹,۰۰۰
تجاری	واحدهای تجاری، سایر مراکز خدمات غیردولتی	۸,۳۱۰
سایر	فروش آب به آبفای روستایی و شیرهای آتش‌نشانی	۱,۲۰۰

جدول ۵. قیمت (کارمزد) خدمات دفع فاضلاب شهری، مشترکین خانگی

میزان آب مصرفی ماهیانه (مترمکعب)	قیمت نسبت به مازاد خدمات دفع فاضلاب (ریال بر مترمکعب)
$0 < x \leq 5$	۳۰۰
$5 < x \leq 10$	۴۹۰
$x \leq 15$	۵۰۰
$15 < x \leq 20$	۶۹۰
$20 < x \leq 25$	۱,۱۷۰
$25 < x \leq 30$	۱,۸۲۰
$30 < x \leq 35$	۲,۱۳۰
$35 < x \leq 40$	۵,۱۹۰
$40 < x \leq 50$	۱۲,۳۹۰
$x > 50$	۱۸,۰۰۰

جدول ۶. قیمت (کارمزد) خدمات دفع فاضلاب شهری کاربری غیر خانگی

نوع کاربری	مصارف تحت پوشش	قیمت یک مترمکعب (ریال)
صنعتی	کلیه واحدهای صنعتی و تولیدی دارای پروانه از مراجع ذیصلاح	۳,۸۶۲
عمومی و دولتی	مراکز دولتی غیرآموزشی، صداوسیما، مراکز نظامی و انتظامی، فضای سبز شهرها و مصارف اشتراکی شهرکها و مجتمعهای مسکونی، گرمابهها، نانواییها	۳,۴۷۲
آموزشی و اماکن مذهبی	مهدکودکها، کودکانستانها، مدارس، دانشگاهها، باشگاههای ورزشی، کتابخانهها، موزهها، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و حوزههای علمیه، مراکز نگهداری از معلولین و ایتام و افراد بی‌سرپرست، بقاع متبرکه، گلزار شهدا و بیمارستانهای آموزشی و مراکز درمانی بیماریهای خاص	۶۰۷
آزاد و بنایی	مصارف ساخت‌وساز (حسب مورد)	۴,۳۲۰
تجاری	واحدهای تجاری، سایر مراکز خدمات غیردولتی	۴,۸۲۹
سایر	دفع فاضلاب خارج از شبکه	۷۳۷

جدول ۷. قیمت آب روستایی، مصارف خانگی در پله‌های مختلف مصرف

میزان آب مصرفی ماهیانه (مترمکعب)	قیمت نسبت به مازاد خدمات دفع فاضلاب (ریال بر مترمکعب)
$0 < x \leq 5$	۳۹۰
$5 < x \leq 10$	۵۷۰
$10 < x \leq 15$	۶۳۰
$15 < x \leq 20$	۹۵۰
$20 < x \leq 25$	۱,۴۸۰
$25 < x \leq 30$	۱,۷۲۰
$30 < x \leq 35$	۲,۳۵۰
$35 < x \leq 40$	۳,۲۴۰
$x > 40$	۵,۲۸۰

جدول ۸. قیمت آب روستایی، مصارف مشترکین غیر خانگی

قیمت یک مترمکعب (ریال)	مصارف تحت پوشش	نوع کاربری
۴,۸۰۰	کلیه واحدهای صنعتی و تولیدی دارای پروانه از مراجع ذیصلاح	صنعتی
۶,۰۰۰	مراکز دولتی غیرآموزشی، صداوسیما، مراکز نظامی و انتظامی، فضای سبز شهرها و مصارف اشتراکی شهرک‌ها و مجتمع‌های مسکونی، گرمابه‌ها، نانوایی‌ها	عمومی و دولتی
۱,۸۰۰	مهدکودک‌ها، کودکستان‌ها، مدارس، دانشگاه‌ها، باشگاه‌های ورزشی، کتابخانه‌ها، موزه‌ها، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و حوزه‌های علمیه، مراکز نگهداری از معلولین و ایتم و افراد بی‌سرپرست، بقاع متبرکه، گلزار شهدا و بیمارستان‌های آموزشی و مراکز درمانی بیماری‌های خاص	آموزشی و اماکن مذهبی
۹,۰۰۰	مصارف ساخت‌وساز (بنایی)	آزاد و بنایی
۷,۸۰۰	واحدهای تجاری، سایر مراکز خدمات غیردولتی	تجاری
۱,۲۰۰	شیرهای برداشت عمومی و آتش‌نشانی	سایر

تبصره «۱» - کارمزد خدمات دفع فاضلاب شهری بر مبنای میزان آب مصرفی مشترک محاسبه و دریافت خواهد شد. حجم فاضلاب واحدهایی که از منابع آب مستقل (خارج از شبکه) استفاده می‌نمایند. براساس برآورد کارشناس شرکت مشخص می‌گردد.

تبصره «۲» - کارمزد خدمات دفع فاضلاب روستایی در بخش خانگی معادل سی‌ودو (۳۲) درصد آب‌بهای مصرفی و در بخش غیرخانگی معادل پنجاه‌وهشت (۵۸) درصد آب‌بهای مصرفی، محاسبه و دریافت گردد.

تبصره «۳» - جداول ضرایب قیمتی آب‌بهای شهرهای مختلف به شرح جداول پیوست تعیین می‌گردد (جدول ۹).

تبصره «۴» - برای محاسبه آب‌بهای مشترکین غیرخانگی شهری با ضریب قیمتی کمتر از یک،

ضریب یک (۱) اعمال گردد.

تبصره «۵» - نرخ فروش آب تولیدی آب شیرین‌کن‌ها و ایستگاه‌های توزیع آب در محل و در ظروف خریداران برای هر لیتر پانزده (۱۵) ریال تعیین می‌گردد.

تبصره «۶» - در ماه‌های گرم سال (خرداد، تیر، مرداد و شهریور)، بیست (۲۰) درصد به نرخ آب مصارف غیرخانگی افزوده می‌گردد.

تبصره «۷» - قیمت فروش آب برای اقامتگاه‌های غیردائم به استناد تصویبنامه شماره ۹۹۶۰۳/ت ۴۲۴۰۰ هـ مورخ ۱۳۸۸/۵/۱۷ هیئت محترم وزیران، معادل شش هزار و پانصد (۶۵۰۰) ریال به ازای هر مترمکعب محاسبه و دریافت گردد.

تبصره «۸» - قیمت فروش آب برای موارد خاص (مانند فروش به کشتی‌ها، شناورها، تانکرهای خدماتی و موارد مشابه)، با تصویب هیئت‌مدیره شرکت تعیین می‌گردد. همچنین به هیئت‌مدیره شرکت اجازه داده می‌شود قیمت آب (تحویل عمده) به مناطق آزاد با توجه به صرفه و صلاح شرکت، شیوه تأمین آب و با در نظر گرفتن متوسط قیمت‌های دریافتی قبل از اجرای طرح، تعیین نماید.

تبصره «۹» - تشخیص طبقه مصرفی مشترک در بخش خانگی، براساس متوسط مصرف یک دوره سی روزه خواهد بود.

تبصره «۱۰» - در مورد مشترکینی که در مهلت مقرر، بهای آب مصرفی را پرداخت ننمایند (مشترکینی که پیش از تاریخ صدور صورتحساب مایل به پرداخت باشند و مشترکینی که پس از اتمام مهلت، پرداخت نمایند) و شرایط این تبصره در قرارداد مشترک درج شده باشد، کلیه نرخ‌ها با احتساب نرخ تورم منتشره بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، براساس ضرایب زیر محاسبه می‌گردد. ضریب مورد عمل در مورد مشترکینی که مایل به پیش‌پرداخت می‌باشند به صورت زیر:

[تعداد روزهای بین پیش‌پرداخت تا تاریخ صدور صورتحساب + ۳۰۰۰/۳۰۰۰]

و ضریب مورد عمل در مورد مشترکینی که پس از اتمام مهلت، پرداخت می‌نمایند نیز به صورت زیر لحاظ می‌گردد.

[تعداد روزهای فاصله بین آخرین مهلت تا تاریخ پرداخت + ۱]

تبصره «۱۱» - قیمت‌های ابلاغ شده برای مصارف تا سقف ظرفیت قراردادی است. شرکت موظف است برای مشترکین غیرخانگی با مصرف بیش از ظرفیت قراردادی (ظرفیت مندرج در قرارداد واگذاری انشعاب)، ضمن محاسبه و دریافت بهای مصارف مازاد (نسبت به ظرفیت قراردادی) با تعرفه آب آزاد و بنایی، برای یک دوره اخطار کتبی صادر و در صورت استمرار عدول از ظرفیت قراردادی، نسبت به قطع جریان آب اقدام نماید.

تبصره «۱۲» - حق انشعاب آب و فاضلاب خانگی و غیرخانگی، کماکان براساس آخرین ابلاغیه

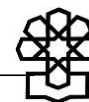
وزارت نیرو محاسبه و دریافت می‌گردد.

تبصره «۱۳» - افزایش‌های موضوع تبصره‌های «۲» و «۳» ماده واحده قانون ایجاد تسهیلات برای توسعه طرح‌های فاضلاب و بازسازی شبکه‌های آب شهری به‌استثنای ساختمان‌های اداری مربوط به دستگاه‌هایی که از درآمد عمومی استفاده می‌نمایند، حسب مورد اضافه می‌گردد.

تبصره «۱۴» - مفاد آیین‌نامه عملیاتی و شرایط عمومی تعرفه‌های شرکت‌های آب و فاضلاب، جزء جداناپذیر این ابلاغیه بوده و لازم‌الاجرا می‌باشد.

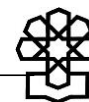
جدول ۹. جدول ضرایب قیمتی آب‌بهای شهرهای مختلف

نام استان	ضریب	نام شهر
آذربایجان شرقی	۱/۳۰	تبریز
	۱/۱۵	سردرود، خسروشهر، مراغه، مرند، بناب، شبستر، شرفخانه، شندآباد، گوگان، آذرشهر، ایلچی
	۰/۹۶	سایر شهرهای استان
آذربایجان غربی	۱/۱۵	ارومیه
	۱/۰۰	تکاب
	۰/۹۲	خوی، مهاباد، میاندوآب، بوکان
	۰/۷۷	سلماس، ماکو، بازرگان، پیرانشهر، نقده، سردشت، سیلوانه، سرو، نوشین، گردکشانه، قره‌ضیال‌الدین، فیروزی، ربط، میرآباد، قوشچی، تازه شهر، چهار برج، باروق، محمدیار، سیمینه، شاهین‌دژ، محمودآباد، کشاورز، اشنویه، نالوس، آواجیق، سیه چشمه
	۰/۷۰	سایر شهرهای استان
	۱/۰۶	اردبیل
اردبیل	۰/۸۴	مشگین‌شهر، پارس‌آباد
	۰/۷۰	سایر شهرهای استان
	۱/۲۷	اصفهان
اصفهان	۱/۲۲	کاشان، نائین
	۱/۰۲	شاهین‌شهر، شهرضا، خمینی‌شهر، زرین‌شهر، فولادشهر، فلاورجان، خوراسگان، میمه، آران و بیدگل، تیران، نیک‌آباد، محمدآباد، نصرآباد، کوهپایه، بهارستان، حسن‌آباد، ورزنه، هرنه، اژییه، درچه پیاز، قهدریجان، ابریشم، نجف‌آباد، گلدشت، کهریزسنگ، جبی، اردستان
	۰/۸۵	نیاسر، قمصر، گلپایگان، خوانسار، سمیرم، فریدون‌شهر، زواره، رضوانشهر، کوشک، زیباشهر، مه، حنا، ونک، بوئین و میاندشت، افوس، داران، دامنه، برف انبار، پیربکران، بهاران‌شهر، کلیشاد و سودرجان، ایمانشهر، منظریه، جوشقان و کامو، مشکات، برزک، گوگرد
	۰/۷۲	سایر شهرهای استان
	۱/۳۲	کرج بزرگ
	۱/۱۳	نظرآباد
ایلام	۱/۰۴	سایر شهرهای استان
	۱/۱۶	ایلام
	۰/۷۸	مهران، دهلران، دره شهر، بدره، میمه، پهل، موسیان، لومار، سرابله، توحید، صالح‌آباد، آبدانان، زرنه، ایوان
	۰/۷۰	سایر شهرهای استان

نام استان	ضریب	نام شهر
بوشهر	۱/۲۶	بوشهر، بندر گناوه
	۰/۸۱	برازجان، بندر دیلم
	۰/۷۰	سایر شهرهای استان
تهران	۱/۴۵	تهران
	۱/۱۳	ورامین، اسلامشهر، پاکدشت، قدس، قرچک، شهریار، باغستان، اندیشه، ملارد، گلستان، نسیم شهر
	۱/۰۴	سایر شهرهای استان
چهار محال و بختیاری	۱/۰۱	شهرکرد
	۰/۶۵	سایر شهرهای استان
خراسان جنوبی	۱/۰۲	بیرجند
	۰/۵۸	سایر شهرهای استان
	۱/۴۵	مشهد
خراسان رضوی	۱/۳۳	نیشابور
	۱/۳۰	گناباد، سبزوار، تربت حیدریه
	۱/۱۶	کاشمر، قوچان، بجستان، طرقله، شاندیز و قاسم آباد
	۰/۹۷	تایباد، تربت جام، خواف، سرخس، درگز، بردسکن، خلیل آباد، فریمان، چناران، کلات، جغتای، نقاب، بایگ، دولت آباد، کدکن، رباط سنگ، رشتخوار، نوخندان، چاپشلو، داورزن، ریوش، ملک آباد، رضویه، درود، قدمگاه، خرو، عشق آباد، نشتیفان، سلامی، گلپهار، بینالود
	۰/۸۲	سایر شهرهای استان
خراسان شمالی	۱/۰۲	بجنورد
	۰/۶۵	اسفراین، شیروان
	۰/۶۳	سایر شهرهای استان
خوزستان	۱/۰۴	دزفول، اندیمشک، مسجد سلیمان، ایذه
	۰/۹۵	اهواز
	۰/۶۷	آبادان، خرمشهر، شیبان، بندرماهشهر، بهبهان، شوشتر، شوش، حمیدیه، شادگان، دزآب، صفی آباد، میانرود، قلعه خواجه، باغ ملک، قلعه تل، لالی
	۰/۶۰	سایر شهرهای استان
زنجان	۱/۱۴	زنجان
	۰/۸۰	سایر شهرهای استان
سمنان	۱/۰۵	سمنان
	۰/۸۱	شاهرود، دامغان، مهدی شهر
	۰/۷۰	سایر شهرهای استان
سیستان و بلوچستان	۱/۶۶	شبکه جدید شهر زاهدان و آب شیرین کن چابهار و کنارک
	۱/۰۳	زابل
	۰/۵۰	شبکه قدیم شهر زاهدان، سایر منابع (بجز آب شیرین کن) چابهار و کنارک
	۰/۷۹	ایرانشهر، خاش، سراوان، سرباز، زهک، راسک، نیک شهر، فنوج، دوست محمد، بنجار، محمدآباد، ادیمی، نگور
	۰/۷۰	سایر شهرهای استان
فارس	۱/۱۴	شیراز
	۱/۰۵	مرودشت، لار، گراش، اوز، خنج
	۰/۹۱	کارزین (فتح آباد)
	۰/۸۱	کازرون، فیروزآباد، آباده، چهرم، داراب، فسا، نورآباد، لامرد، اشکنان، اهل، مهر

نام استان	ضریب	نام شهر
	۰/۷۰	سایر شهرهای استان
قزوین	۱/۰۸	قزوین
	۰/۸۲	تاکستان، اقبالیه، آبیک، محمدیه، بیدستان، الوند
	۰/۷۰	سایر شهرهای استان
قم	۱/۳۵	قم
	۰/۷۱	سایر شهرهای استان
کردستان	۱/۱۱	سنندج
	۰/۸۷	بانه، سقز، قروه، میوان
	۰/۷۳	سایر شهرهای استان
کرمان	۱/۱۶	کرمان، رفسنجان
	۱/۰۸	سیرجان
	۱/۰۰	بافت
	۰/۷۷	بم، جیرفت، بهرمان، زرد، ماهان، شهر بابک، بردسیر، رابر، بزنجان، دهج، گلباف، باغین، چترود، فاریاب، گلزار، نگار، عنبرآباد، مردهک
	۰/۷۰	سایر شهرهای استان
کرمانشاه	۱/۰۹	کرمانشاه
	۰/۷۶	سایر شهرهای استان
کهگیلویه و بویراحمد	۰/۹۸	یاسوج
	۰/۷۲	مارگون، دوگنبدان، دهدشت، چرام، باشت، سی سخت، لیکک
	۰/۶۰	سایر شهرهای استان
گلستان	۱/۰۶	گرگان
	۰/۷۵	گنبد کاووس، بندر ترکمن، مینودشت، علی‌آباد، فاضل‌آباد، کردکوی، سرخنگلاته، گالیکش، انبار آلوم، آق‌قلا، بندر گز، کلاله، آزادشهر، خان‌ببین، رامیان، دلد، نوکنده
	۰/۷۰	سایر شهرهای استان
گیلان	۱/۰۶	رشت
	۰/۸۴	بندرانزلی، آستارا، لاهیجان، لنگرود، رودسر، فومن، صومعه‌سرا، آستانه اشرفیه
	۰/۷۱	سایر شهرهای استان
لرستان	۱/۰۸	خرم‌آباد
	۰/۸۳	بروجرد، الیگودرز، دورود، نورآباد، کوهدشت
	۰/۷۰	سایر شهرهای استان
مازندران	۱/۱۶	بابل
	۱/۰۸	ساری
	۰/۸۶	آمل، قائمشهر
	۰/۷۲	رامسر، چالوس، بابلسر، تنکابن، محمودآباد، نوشهر، فریدون‌کنار، کلاردشت، مرزن‌آباد، رینه، گزنک، امیرکلا، گتاپ، بهشهر، خلیل‌شهر، سلماس‌شهر، عباس‌آباد، کلارآباد، نشتارود، خرم‌آباد، کتالم و سادات‌شهر، کیاسر، آلاشت، پل سفید، زیرآب، شیرگاه، بلده، چمستان، نور
	۰/۷۰	سایر شهرهای استان
مرکزی	۱/۲۰	اراک
	۱/۱۳	محلات
	۰/۹۸	آشتیان
	۰/۷۵	ساوه، نوبران، دلیجان، تفرش، خمین، خنداب، سنجان، رهرود، قورچی‌باشی، نراق، کمیجان

نام استان	ضریب	نام شهر
		آستانه، شازند، هندودر، توره
	۰/۷۰	سایر شهرهای استان
هرمزگان	۱/۳۱	بندرعباس
	۱/۱۸	قشم
	۱/۰۵	میناب، بندر لنگه و بندر کنگ
	۰/۹۱	سایر شهرهای استان
	۱/۱۷	همدان
همدان	۰/۸۸	ملایر، نهاوند، اسدآباد
	۰/۷۴	تویسرکان، مریاج، کبودرآهنگ، بهار، رزن، لالچین، سرکان، ازندریان، جوکار، سامن، زنگنه، فیروزان، برزول، کیان، قهاوند، فامنین، جورقان، گل تپه، صالح آباد، دمق، فرسج، قروه درجزین
	۰/۷۰	سایر شهرهای استان
	۱/۳۱	یزد، حمیدیه و شاهدیه
یزد	۱/۲۲	اردکان، میبد
	۰/۹۴	طبس، تفت، بهاباد، بافق، مهریز، زارچ، اشکذر
	۰/۷۸	سایر شهرهای استان

از مهرماه سال ۱۳۹۴ به بعد تعرفه‌های آب و فاضلاب براساس پیشنهاد وزارت نیرو (شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور) و تصویبنامه جلسه مورخ ۱۳۹۴/۶/۱۶ شورای اقتصاد به استناد مفاد بند «ج» تبصره «۸» قانون بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور^۱ صورت می‌گیرد. بر این اساس تعرفه‌های قبلی افزایش یافته‌اند. تصویبنامه مذکور به شرح زیر می‌باشد:

شورای اقتصاد در جلسه مورخ ۱۳۹۴/۶/۱۶ درخواست شماره ۹۴/۲۷۸۳۷/۲۰/۱۰۰ مورخ ۱۳۹۴/۶/۱ وزارت نیرو درخصوص دستورالعمل تعرفه آب و فاضلاب به استناد مفاد بند «ج» تبصره «۸» قانون بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور بررسی و به شرح ذیل مورد تصویب قرار گرفت:

ماده (۱)

نرخ تعرفه‌های آب شرب شهری موضوع مصوبه هیئت وزیران به شماره ۱۸۱۵۵۲/ت/۵۰۱۵۰ هـ مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۰۶، در کاربری‌های خانگی به ازای هر واحد مسکونی برای بازه مصارف کمتر از ۱۵ مترمکعب در ماه به میزان ۱۰ درصد، برای بازه مصارف از ۱۵ تا ۲۰ مترمکعب در ماه به میزان ۱۵ درصد، برای مصارف بیش از ۲۰ تا ۴۰ مترمکعب در ماه به میزان ۲۰ درصد، برای مصارف بیش از ۴۰ مترمکعب در ماه به میزان ۳۰ درصد و برای کاربری‌های غیرخانگی به میزان ۲۰ درصد افزایش می‌یابد.

۱. تعرفه خدمات آب و فاضلاب در چارچوب دستورالعملی که به پیشنهاد وزارت نیرو به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد، تعیین می‌گردد.

ماده (۲)

نرخ فروش آب تولیدی آب شیرین کن در ایستگاه‌های توزیع آب در محل و در ظروف خریداران برای هر لیتر حداکثر بیست و پنج (۲۵) ریال تعیین می‌شود.

تبصره - نرخ فروش آب شیرین تولیدی بخش خصوصی (آب شیرین کن) که از طریق شبکه توزیع در اختیار مشترکین قرار می‌گیرد به ازای هر واحد مسکونی تا مصرف ده (۱۰) مترمکعب در ماه براساس تعرفه آب‌بهای خانگی محاسبه و برای مصارف مازاد بر آن به ازای هر مترمکعب تا سقف قیمت قرارداد با بخش خصوصی محاسبه و اخذ می‌گردد.

ماده (۳)

کارمزد دفع فاضلاب برای مشترکین خانگی هفتاد درصد (۷۰٪) و غیرخانگی صد درصد (۱۰۰٪) آب‌بهای مصرفی تعیین می‌شود.

ماده (۴)

تعرفه «آب‌بها» برای کاربری خانگی روستایی معادل پنجاه (۵۰) درصد و برای کاربری غیرخانگی روستایی معادل صد (۱۰۰) درصد تعرفه آب نزدیک‌ترین شهر به تشخیص وزارت نیرو تعیین می‌گردد.

ماده (۵)

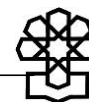
تعرفه «حق انشعاب» آب در بخش خانگی روستایی معادل پنجاه (۵۰) درصد پایین‌ترین تعرفه نزدیک‌ترین شهر و در بخش غیرخانگی روستایی معادل صد (۱۰۰) درصد حق انشعاب تعرفه نزدیک‌ترین شهر (به تشخیص وزارت نیرو) تعیین می‌گردد. حق انشعاب فاضلاب برای کاربری خانگی روستایی معادل هفتاد (۷۰) درصد و برای کاربری غیرخانگی روستایی معادل صد (۱۰۰) درصد حق انشعاب آب روستایی تعیین می‌گردد.

ماده (۶)

در ماه‌های گرم سال (خرداد، تیر، مرداد و شهریور)، برای مصارف غیرخانگی و برای مصارف خانگی طبقه مصرف بالاتر از (بیست و پنج) ۲۵ مترمکعب در ماه، بیست (۲۰) درصد به نرخ آب مصرفی اضافه می‌گردد.

ماده (۷)

به منظور قیمتگذاری محلی خدمات آب و فاضلاب، شوراهای شهر می‌توانند علاوه بر نرخ‌های مصوب این

دستورالعمل، در راستای رسیدن به قیمت تمام شده، تعرفه خدمات آب و فاضلاب را به پیشنهاد شرکت‌های آب و فاضلاب، تصویب و برای تأیید و ابلاغ به وزارت نیرو اعلام نمایند.

ماده (۸)

وزارت نیرو مکلف است هر چهار ماه یک بار، گزارش عملکرد و نحوه هزینه‌کرد درآمد حاصل از این مصوبه و تأثیر اجرای این مصوبه در مدیریت و کاهش آب به حساب نیامده را به تفکیک شرکت به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور ارائه نماید.

۵. مدل محاسباتی بهای تمام شده آب و خدمات دفع فاضلاب

هزینه‌های اجزای بهای تمام شده آب و خدمات دفع فاضلاب شامل هزینه‌های فرآیندی و هزینه‌های غیرفرآیندی می‌باشد. هزینه‌های مذکور برای بهای تمام شده آب به صورت جدول ۱۰ می‌باشد.

جدول ۱۰. هزینه‌های فرآیندی و غیرفرآیندی بهای تمام شده آب

هزینه‌های غیرفرآیندی	هزینه‌های فرآیندی
مواد مصرفی	تأمین آب
انرژی مصرفی (برق)	انتقال آب
مالی	ذخیره‌سازی آب
نظارت و مدیریت	پمپاژ آب
	تصفیه آب
	توزیع آب

توضیح مربوط به هر یک از اجزای فوق به‌صورت زیر است:

هزینه‌های تأمین آب: شامل هزینه‌های صرف شده برای پرداخت حق آب‌بها، حق‌النظاره و خرید آب خام از سدها یا چاه‌ها، یا برای تأمین آب از آب شیرین‌کن‌ها، چاه‌های تحت مالکیت، چشمه‌ها، قنات‌ها و نظایر آن می‌باشد.

هزینه‌های انتقال آب: شامل هزینه‌های خطوط انتقال آب از محل تأمین آب تا محل توزیع آب اعم از هزینه‌های مربوط به لوله‌ها، حوضچه‌های قطع و وصل، حوضچه‌های هوا و تخلیه رسوب و تأسیسات جانبی خط انتقال بجز هزینه‌های مربوط به ایستگاه‌های پمپاژ می‌باشد.

هزینه‌های ذخیره‌سازی آب: شامل هزینه‌های مربوط به مخازن آب اعم از زمینی، هوایی، بتنی، فولادی و نظایر آن است، خواه مخزن به‌منظور ذخیره‌سازی یا مخزن مستقر در ایستگاه پمپاژ باشد.

هزینه‌های پمپاژ آب: هزینه‌های انجام شده برای پمپاژ آب در ایستگاه‌های پمپاژ مستقر در خطوط

انتقال و شبکه توزیع، بدون احتساب هزینه‌های برق مصرفی می‌باشد.

هزینه‌های تصفیه آب: هزینه‌های مرتبط با تصفیه‌خانه‌های آب (بدون احتساب هزینه انرژی و مواد مصرفی) می‌باشد.

هزینه‌های توزیع آب: شامل هزینه‌های مربوط به شبکه توزیع آب، حوضچه‌های موجود در شبکه، شیرآلات و تأسیسات جنبی (بجز هزینه‌های ایستگاه‌های پمپاژ در شبکه توزیع)، خدمات مشتریان، حوادث شبکه و نظایر آن می‌باشد.

هزینه مواد مصرفی: هزینه‌هایی است که برای تأمین مواد مصرفی تولید آب طی دوره مالی در مراحل مختلف صرف می‌شود.

هزینه انرژی: هزینه‌هایی است که طی یک دوره مالی در ضمن فرآیند تولید آب برای تأمین برق و سوخت مصرفی صرف می‌شود.

هزینه‌های مالی: شامل هزینه‌های صرف شده در دوره مالی برای پرداخت وام‌ها اعم از وام‌های بانکی یا وام‌های دریافتی از محل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای می‌باشد، که تابع میزان کمک‌های دریافتی از منابع عمومی است.

هزینه نظارت و مدیریت: هزینه‌هایی است که برای نظارت و مدیریت فرآیند تولید آب اعم از ساخت، بهره‌برداری (راهبری، تعمیر و نگهداری) پرداخت می‌شود.
هزینه‌های فرآیندی و غیرفرآیندی خدمات دفع فاضلاب به صورت جدول ۱۱ است.

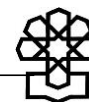
جدول ۱۱. هزینه‌های فرآیندی و غیرفرآیندی خدمات دفع فاضلاب

هزینه‌های غیرفرآیندی	هزینه‌های فرآیندی
مواد مصرفی	شبکه جمع‌آوری فاضلاب
انرژی مصرفی (برق)	انتقال فاضلاب
مالی	تصفیه فاضلاب
نظارت و مدیریت	پمپاژ فاضلاب

توضیح مربوط به هر یک از اجزای فوق به صورت زیر می‌باشد:

هزینه‌های شبکه جمع‌آوری فاضلاب: شامل هزینه‌های مربوط به شبکه جمع‌آوری فاضلاب، حوضچه‌ها، منهول‌های موجود در شبکه، شیرآلات و تأسیسات جنبی (بجز هزینه‌های ایستگاه‌های پمپاژ در شبکه جمع‌آوری)، خدمات مشتریان، حوادث شبکه و نظایر آن می‌باشد.

هزینه‌های انتقال فاضلاب: شامل هزینه‌های خطوط انتقال فاضلاب از محل جمع‌آوری تا محل تصفیه، هزینه‌های مربوط به لوله‌ها، حوضچه‌ها، آدم‌روها و تأسیسات جنبی خط انتقال بجز هزینه‌های

مربوط به ایستگاه‌های پمپاژ می‌باشد.

هزینه پمپاژ فاضلاب: هزینه‌های انجام شده برای پمپاژ فاضلاب در ایستگاه‌های پمپاژ مستقر در خطوط انتقال و شبکه جمع‌آوری، بدون احتساب هزینه‌های برق مصرفی می‌باشد.

هزینه‌های تصفیه فاضلاب: هزینه‌های مرتبط با تصفیه‌خانه‌های فاضلاب (بدون احتساب هزینه انرژی و مواد مصرفی) می‌باشد.

لازم به ذکر است که توضیح هزینه‌های غیرفرآیندی خدمات دفع فاضلاب مشابه توضیح هزینه‌های غیرفرآیندی آب می‌باشد.

۶. مقررات سایر کشورها و توصیه‌های معتبر جهانی

براساس یک تخمین جهانی، متوسط مصرف سرانه آب شهری برای کشورهای کم‌مصرف، متعادل و پرمصرف به ترتیب ۱۱۰، ۱۶۰ و ۲۵۰ لیتر در روز برای هر نفر یا ۱۶، ۲۲ و ۳۵ مترمکعب در ماه برای یک خانوار با بعد ۴/۶ نفر می‌باشد. از این نظر کشور ایران در گروه کشورهای با مصرف متعادل قرار می‌گیرد. از کشورهای کم‌مصرف می‌توان به جمهوری چک، بلژیک، آلمان و پرتغال اشاره کرد. از کشورهای با مصرف متعادل نیز می‌توان به دانمارک، لهستان، کره، فرانسه، هلند و انگلیس و کشورهای پرمصرف نیز آمریکا، کانادا، ژاپن و استرالیا اشاره کرد. جدول ۱۲ مصرف سرانه خانگی بعضی از کشورهای جهان را براساس آمار بانک جهانی نشان می‌دهد.

ساختارهای متداول برای تعرفه آب‌بها در کشورهای مختلف شامل چهار نوع به شرح زیر است:

۱. **شارژ ثابت:** پرداخت ماهیانه ثابت برای مصارف متغیر در ماه‌های فصول مختلف سال.

۲. **شارژ حجمی ثابت:** پرداخت براساس میزان مصرف ماهیانه و قیمت ثابت برای تمام مقادیر

مصرف.

۳. **بلوکی افزایشی:** پرداخت براساس مقدار مصرف و برمبنای قیمت فزاینده تعیین شده برای هر

مترمکعب آب در هر طبقه یا بلوک. در این روش برای هر بلوک یا مقدار مشخص از مصرف، قیمتی تعیین می‌گردد و مقادیر مصرف مازاد بر آن مشمول پرداخت با قیمت بیشتر مربوط به بلوک بالاتر می‌گردد.

۴. **بلوکی کاهشی:** پرداخت براساس مقدار مصرف و برمبنای قیمت کاهنده تعیین شده برای هر

مترمکعب آب در هر طبقه یا بلوک. در این روش برای هر بلوک یا مقدار مشخص از مصرف قیمتی تعیین می‌گردد و مقادیر مصرف مازاد بر آن مشمول پرداخت با قیمت کمتر مربوط به بلوک بالاتر می‌گردد.

جدول ۱۲. مصرف سرانه خانگی بعضی از کشورهای جهان

کشور	مصرف سرانه (لیتر بر روز بر نفر)
کانادا	۷۱۷
آمریکا	۵۷۵
استرالیا	۴۳۲
ایتالیا	۴۲۰
بحرین	۳۷۷
ژاپن	۳۷۳
عراق	۳۷۱
کویت	۳۵۱
انگلیس	۳۲۱
قطر	۲۴۹
ترکیه	۲۳۲
ایران	۲۲۵
اتریش	۲۱۸
عربستان	۲۱۰
هلند	۲۰۵
امارات	۱۸۹
مصر	۱۸۳
آلمان	۱۷۲
پاکستان	۱۵۰
چین	۱۳۸

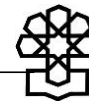
مأخذ: آمار بانک جهانی.

جدول ۱۳ سهم بعضی از کشورهای جهان در استفاده از ساختارهای مذکور را نشان می‌دهد.

جدول ۱۳. درصد موارد استفاده از ساختارهای مختلف تعرفه در چند کشور

کشور	شارژ ثابت	شارژ حجمی ثابت	بلوکی افزایشی	بلوکی کاهش‌ی
استرالیا	—	۶۸	۲۷	۵
آمریکا	۲	۳۳	۳۱	۳۴
انگلیس	۹۰	۱۰	—	—
بلغارستان	—	۹۵	۵	—
ترکیه	—	—	۱۰۰	—
ژاپن	۴۲	۵۷	۱	—
سوئد	—	۱۰۰	—	—
کانادا	۵۶	۲۷	۴	۱۳
فرانسه	۲	۹۸	—	—
هلند	۷	۹۰	۳	—
نروژ	۸۷	۱۳	—	—
ایران	—	—	۱۰۰	—

مأخذ: مطالعات تدوین تعرفه آب و فاضلاب شهری و روستایی کشور، ۱۳۸۵.

همان‌طور که جدول فوق نشان می‌دهد، با توجه به شرایط خاص محلی، ممکن است از ساختارهای مختلف برای شهرهای یک کشور استفاده شود. در سال‌های اخیر توصیه مراجع جهانی مبنی بر استفاده از تعرفه بلوکی افزایشی می‌باشد. در کشور ایران با توجه به محدودیت منابع آب و شرایط اقلیمی این روش بیشتر استفاده می‌شود. روش بلوکی افزایشی در کشورهای چین، مالزی، هند، سنگاپور، سریلانکا و فیلیپین نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد.

براساس توصیه سازمان ملل باید حدود ۵ مترمکعب آب در ماه برای هر فرد به آسانی در اختیار همه مصرف‌کنندگان قرار گیرد. همچنین توصیه مؤکد بانک جهانی این است که حداکثر سهم هزینه‌های آب در سبد خانوار نباید از ۳/۳ درصد بیشتر باشد. رقم مذکور سقف قابل تحمل را نشان می‌دهد که بنا به عرف متداول شامل کلیه هزینه‌های آب و دفع فاضلاب می‌باشد. جدول ۱۴ سهم هزینه آب در سبد خانوار را در چند کشور نشان می‌دهد.

جدول ۱۴. سهم هزینه آب در سبد خانوار در چند کشور

کشور	درصد سهم هزینه آب در سبد خانوار
اسپانیا	۰/۴
یونان	۰/۴
دانمارک	۰/۸
آلمان	۱
فرانسه	۱/۱
انگلستان	۱/۲
ایران (بدون اعمال جریمه)	۱/۰۸
ایران (با اعمال جریمه)	۲/۰۳

مأخذ: مطالعات تدوین تعرفه آب و فاضلاب شهری و روستایی کشور، ۱۳۸۵.

لازم به ذکر است که علیرغم هزینه‌های برابر و گاهی بیشتر خدمات فاضلاب نسبت به آب، به‌منظور بهداشت و حفاظت محیط زیست و منابع آب در کشورهای مختلف، کارمزد جمع‌آوری و دفع فاضلاب کمتر از آب‌بها در نظر گرفته می‌شود این نسبت به‌طور متوسط در آفریقا حدود ۳۵ درصد، در آسیا حدود ۶۰ درصد، در آمریکا حدود ۸۵ درصد و در اروپا حدود ۸۸ درصد می‌باشد.

۷. نکات قابل توجه درباره تعرفه‌های آب و فاضلاب در کشور

تأمین آب بهداشتی بخشی از حقوق بشر

براساس توصیه سازمان ملل متحد دسترسی حداقل ۵ مترمکعب آب در ماه برای هر فرد الزامی می‌باشد. همچنین درصد سهم هزینه آب و خدمات دفع فاضلاب در سبد خانوار براساس توصیه بانک جهانی نباید از

۳/۳ درصد بیشتر باشد. علاوه بر توصیه‌های فوق، موارد متعددی را از قوانین بین‌المللی می‌توان یافت که در آنها دسترسی به آب سالم بهداشتی جزء حقوق بشر است. مطابق با ماده (۱) قانون تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۱ مجلس شورای اسلامی، ایجاد و بهره‌برداری تأسیسات مربوط به توزیع آب شهری و همچنین جمع‌آوری و انتقال و تصفیه فاضلاب شهرها در داخل محدوده قانونی شهرهای هر استان به‌عهده شرکت مستقلی به نام شرکت آب و فاضلاب استان خواهد بود که توسط وزارت نیرو تشکیل خواهد شد. با توجه به این امر و ارتباط موضوع با سلامت و بهداشت جامعه، هرگونه تصمیم‌گیری در مورد تغییر تعرفه‌های آب شرب و خدمات دفع فاضلاب باید با توجیحات لازم صورت پذیرد.

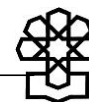
نحوه محاسبه قیمت تمام شده آب شرب و خدمات دفع فاضلاب

یکی از عوامل مطرح شده توسط شرکت‌های آب و فاضلاب در جهت تعیین تعرفه‌های مذکور، قیمت تمام شده می‌باشد. براساس اعلام شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور، به‌علت اختلاف بین قیمت فروش و قیمت تمام شده آب شرب، هر ساله زیان ناشی از این اختلاف به‌صورت زیان انباشته به مبلغ سال‌های قبل افزوده می‌شود. مطابق با اعلام این شرکت از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۳ حدود ۱۰۰,۰۰۰ میلیارد ریال زیان انباشته در شرکت‌های آب و فاضلاب وجود دارد. علاوه بر این امر آنالیز اجرای قیمت تمام شده آب در سال ۱۳۹۳ به صورت جدول ۱۵ می‌باشد.

جدول ۱۵. آنالیز قیمت تمام شده یک مترمکعب آب

درصد	سهم اجزا در قیمت تمام شده یک مترمکعب آب (ریال)	اجزا
۶	۴۶۱	خرید آب خام و حق‌النظاره
۴	۲۸۷	برقی مصرفی
۱	۶۳	مواد مصرفی
۲۷	۲۱۳۹	هزینه نیروی کار
۴۱	۳۲۹۴	استهلاک
۸	۶۱۰	نگهداشت و تعمیرات
۸	۶۷۱	خدمات قراردادی
-۱	-۹۲	سهم جذب شده هزینه‌های سرمایه‌ای
۷	۵۳۴	سایر هزینه‌های فرآیندی
۰	۱۴	هزینه مالی
۱۰۰	۷۹۸۱	جمع

مأخذ: شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور.

همان طور که جدول ۱۵ نشان می‌دهد، ۴۱ درصد قیمت تمام شده آب برای استهلاک هزینه می‌شود. لازم به ذکر است که میزان ۴۱ درصد استهلاک برای شبکه آبرسانی و نقش چشمگیر آن در قیمت تمام شده آب علاوه بر ریشه‌های سوء مدیریتی می‌تواند ریشه در عدم طراحی صحیح شبکه نیز داشته باشد. البته باید عنوان کرد که روش محاسبه استهلاک و نقش آن در قیمت تمام شده آب با توجه به عمر تأسیسات باید براساس مبانی مشخص و پذیرفته شده باشد. با توجه به نامشخص بودن قیمت تمام شده و مالکیت اموال انتقالی از شرکت‌های آب منطقه‌ای، شهرداری‌ها، وزارت جهاد کشاورزی و شوراهای اسلامی روستاها به شرکت‌های آب و فاضلاب، امکان محاسبه هزینه استهلاک دارایی‌های فوق غیرممکن بوده و هزینه استهلاک بهای تمام شده آب و خدمات دفع فاضلاب غیرواقعی گزارش می‌شود. از این رو لزوم وجود برنامه‌ای مدون و قانونی در خصوص انتقال مالکیت اموال فوق به منظور محاسبه دقیق استهلاک، کاهش آن و همچنین شناسایی صحیح قیمت تمام شده دارایی‌ها احساس می‌شود. در این خصوص شرکت‌های آب و فاضلاب فاقد یک سیستم جامع و قابل قبول در مورد محاسبه صحیح استهلاک و نگهداری دارایی‌ها می‌باشند. از طرفی عدم قیمتگذاری صحیح موجودی‌های مواد و کالاهای انتقالی از شهرداری‌ها، شرکت‌های آب منطقه‌ای، وزارت جهاد کشاورزی، شوراهای روستاها و سایر دستگاه‌های مرتبط و همچنین مازاد موجودی‌های انتقالی از اعتبارات طرح‌های عمرانی باعث عدم ثبت صحیح و به موقع قیمت مواد و کالاهای مذکور شده که در نهایت به علت فقدان یک رویه قانونمند و قابل قبول و روش‌های سلیقه‌ای قیمتگذاری به غیرواقعی بودن قیمت تمام شده محاسبه شده و در نهایت به غیرقابل مقایسه بودن اطلاعات می‌انجامد. همچنین لازم به ذکر است که خرید آب از شرکت‌های آب منطقه‌ای و سرمایه‌گذاری‌های انجام شده برای تأمین آن و نقش آن در قیمت تمام شده باید به روشنی مشخص باشد. به عبارت دیگر تمام مراحل محاسبه قیمت تمام شده آب از مبدأ تا مقصد باید با یک روش واحد قابل قبول و کارشناسی صورت پذیرد.

نقش هدررفت آب در شبکه‌های توزیع در محاسبه قیمت تمام شده

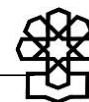
متوسط درصد آب به حساب نیامده در کشور ۲۵ درصد است. این رقم معادل ۱/۴ میلیارد مترمکعب در سال می‌باشد. لازم به ذکر است که از این مقدار ۱۳/۴ درصد مربوط به تلفات واقعی، ۹/۹ درصد مربوط به تلفات ظاهری و ۱/۷ درصد نیز مربوط به مصارف مجاز بدون درآمد است. با لحاظ حداکثر تلفات مجاز به میزان ۱۰ درصد براساس استانداردهای جهانی، ارزش ریالی کل آب به حساب نیامده سالیانه حدود ۵,۳۱۳ میلیارد ریال می‌شود. با توجه به اینکه رقم مذکور در زیان انباشته شرکت‌های آب و فاضلاب لحاظ می‌شود، باید نقش این موضوع در محاسبه زیان انباشته، قیمت تمام شده و قیمت فروش آب مورد توجه قرار گیرد. از طرفی از آنجایی که نقش مدیریت شبکه توزیع آب در میزان آب به حساب نیامده (به خصوص در مورد تلفات ظاهری) بسیار مورد توجه است، قاعدتاً این موضوع در محاسبه زیان انباشته و قیمت آب نباید نقش داشته باشد.

نقش معافیت‌ها در زیان انباشته شرکت‌های آب و فاضلاب

براساس اعلام شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور در سال ۱۳۹۳ مبلغ ۱۴۲ میلیارد ریال از بابت معافیت‌های اماکن مذهبی، مساجد، حسینیه‌ها، کمیته امداد، بهزیستی و ... از حق انشعاب و پرداخت آب بها به این شرکت‌ها زیان وارد شده است. معافیت‌های مذکور براساس بند «ع» تبصره «۲» و بند «ه» تبصره «۱۷» قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور لحاظ شده‌اند. در مورد این نوع معافیت‌ها دو نکته قابل ذکر است. نکته اول اینکه معافیت‌های مذکور باید توسط دولت از طرق غیرمستقیم لحاظ گردد تا زیان شرکت‌های آب و فاضلاب ناشی از مبانی مدیریتی و سایر علل قابل تفکیک باشد و نکته دوم اینکه لحاظ کردن این معافیت‌ها به‌طور غیرمستقیم در کاهش مصرف و فرهنگ‌سازی در صرفه‌جویی آب می‌تواند نقش مهمی را ایفا کند. در مورد افزایش‌های اخیر تعرفه‌های آب و خدمات دفع فاضلاب قابل ذکر است که در این افزایش‌ها تمامی پله‌های مصرف شامل افزایش‌هایی شده‌اند. در اعمال هرگونه افزایش در تعرفه‌های مذکور باید این نکته را مدنظر قرار داد که مشترکین با میزان مصرف کم و صرفه‌جویی در مصرف با مشترکین پرمصرف و بالای الگوی مصرف تفاوت داشته باشند. به‌نظر می‌رسد که در افزایش‌ها همیشه باید طبقه‌ای وجود داشته باشد که تعرفه آب و خدمات دفع فاضلاب آن ثابت بماند.

نقش کیفیت آب ارائه شده از سوی شرکت‌های آب و فاضلاب در قیمت تمام شده

آب‌هایی که میزان مواد شیمیایی سمی، سموم شیمیایی و حشره‌کش‌ها و سایر مواد خطرناک در آنها بیشتر از حد مجاز تعیین شده در استاندارد باشد، دارای آلودگی شیمیایی می‌باشد. مطالعات انجام شده در مورد پراکندگی و علل آلودگی منابع تأمین آب شهری نشان می‌دهد که علت آلودگی اکثر چاه‌های واقع در محدوده و حتی مجاورت شهرها دفع نامناسب و غیرفنی فاضلاب‌های شهری همان شهر و یا شهرهای مجاور می‌باشد. برای مثال می‌توان به افزایش غلظت نیترات در منابع آب شرب بعضی نقاط از شهرهای کشور اشاره کرد. از جمله این شهرها می‌توان تهران، اراک و اهواز را نام برد. مشکلات کیفیت آب نقاط مختلف کشور به دفعات و به طرق مختلف مطرح شده است. حال نکته مهمی را که می‌توان عنوان کرد این است که نقش کیفیت آب را چگونه می‌توان در قیمت تمام شده آن لحاظ نمود؟ به عبارت دیگر در نقاطی از کشور که استانداردهای کیفی آب شرب ارائه شده از سوی شرکت‌های آب و فاضلاب، پایین‌تر از استانداردهای مطلوب آب شرب می‌باشد، چه کسری از قیمت تمام شده را باید از مشترکین اخذ کرد؟ مقوله نقش استانداردها و شاخص‌های کیفی آب شرب در قیمت تمام شده آب باید به‌طور مشخص توسط شرکت‌های آب و فاضلاب لحاظ شود، زیرا این امر با سلامت و بهداشت جامعه ارتباط مستقیم دارد. انواع آلودگی‌های شیمیایی و میکروبی موجود در آب شرب که باعث انواع بیماری‌ها و از جمله سرطان می‌شوند، علاوه بر تهدید سلامت عمومی جامعه باعث تحمیل هزینه‌های درمان به مردم و در نهایت به دولت در قالب بیمه‌های اجتماعی خواهد شد.

گسترده‌گی ساختار شرکت‌های آب و فاضلاب

در کشور به تعداد ۳۵ شرکت آب و فاضلاب شهری و ۳۰ شرکت آب و فاضلاب روستایی وجود دارد که همگی به‌عنوان زیرمجموعه شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور به فعالیت‌های خود ادامه می‌دهند. همان‌طور که در بخش‌های قبل اشاره شد، ۲۷ درصد قیمت تمام شده آب مربوط به هزینه نیروی کار و ۸ درصد مربوط به خدمات قراردادی می‌باشد. واضح است که یکی از عوامل افزایش قیمت آب، گسترده‌گی ساختار این شرکت‌ها می‌باشد. ساختار خاص هر شرکت مشتمل بر مدیر و معاونان مربوطه و همچنین عدم تلفیق شرکت‌های آب و فاضلاب شهری و روستایی که پیشنهاد آن چندین بار مطرح شده است، همگی باعث گسترده‌گی ساختار این شرکت‌ها شده که نتیجه‌ای جز کاهش بهره‌وری نیروی انسانی و افزایش قیمت آب نخواهد داشت.

میزان مصرف آب شرب در کشور

همان‌طور که قبلاً اشاره شد براساس یک تخمین جهانی متوسط سرانه مصرف آب شهری برای کشورهای کم‌مصرف، متعادل و پرمصرف به‌ترتیب برابر با ۱۱۰، ۱۶۰ و ۲۵۰ لیتر در روز برای هر نفر می‌باشد. کشورهای چک، بلژیک، آلمان و پرتغال در طبقه کم‌مصرف، دانمارک، لهستان، کره، فرانسه، هلند، انگلستان و ایران در طبقه متعادل و آمریکا، کانادا، ژاپن و استرالیا در طبقه پرمصرف قرار می‌گیرند. براساس طبقه‌بندی بانک جهانی نیز ایران در زمره کشورهای پرمصرف آب شرب خانگی قرار نمی‌گیرد. این امر درحالی است که کشور ایران بارها از طرف متولیان امر از این منظر در زمره پرمصرف‌ترین کشورها شناخته شده است. البته با توجه به وضعیت منابع آب کشور و خشکسالی‌های پی‌درپی لازم است مصرف‌کنندگان بخش‌های مختلف صرفه‌جویی آب را بیشتر مورد توجه قرار دهند. این امر علاوه بر نیاز به آموزش و فرهنگ‌سازی، زیرساخت‌های مورد نیاز را نیز طلب می‌کند.

عدم شفافیت محاسبه قیمت آب در کشور

همان‌طور که در قسمت‌های قبل ذکر شد، محاسبه آب‌بها برای مصارف شرب خانگی به صورت پلکانی صورت می‌گیرد. علاوه بر این امر برای محاسبه آب‌بها در هر شهر، ضریب مربوط به شهر نیز اعمال می‌گردد. در ماه‌های گرم سال نیز برای مصارف خانگی و غیرخانگی طبقه مصرف بالاتر از ۲۵ مترمکعب در ماه، ۲۰ درصد به نرخ آب مصرفی اضافه می‌گردد. در مورد ضرایب شهری مذکور و همچنین درصد افزایش مربوط به ماه‌های گرم سال و موارد متعددی که در نحوه محاسبه تعرفه‌های آب و فاضلاب (از جمله آب‌بهای اقامتگاه‌های غیردائم، نحوه محاسبه تعرفه‌های خدمات دفع فاضلاب، نحوه محاسبه آب‌بهای غیرخانگی و...) وجود دارد، ابهامات و غیرشفافیت‌هایی وجود دارد. برای مثال مبانی محاسبه

ضریب شهری مشخص نبوده و معلوم نیست که چرا قیمت آب غیرخانگی در سراسر کشور ثابت در نظر گرفته می‌شود. مواردی از این دست سبب می‌شود که ارقام محاسبه شده برای قیمت فروش و قیمت تمام شده و در نتیجه اختلاف آنها غیرواقعی باشد و همچنین آب‌بهای درج شده در قبوض آب مشترکین برای آنها به راحتی قابل محاسبه نباشد.

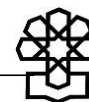
عدم وجود سیستم قابل اعتماد قیمت تمام شده آب و خدمات دفع فاضلاب

از آنجا که اطلاعات و گزارشات بودجه‌ای بهای تمام شده به صورت سلیقه‌ای در هر یک از شرکت‌ها و فقط جهت رفع تکلیف قانونی انجام می‌شود، لذا تجزیه و تحلیل گزارش‌های فوق با یک روش واحد، میسر نیست. در این راستا فقدان سیستم حسابداری جامع و صنعتی و شیوه‌های مطلوب هزینه‌یابی متناسب با فرآیند تولید در سطح کلیه شرکت‌ها احساس می‌شود. این امر سبب گردیده اطلاعات و گزارشات شرکت‌ها با یکدیگر هم‌سنگ نبوده و هزینه‌ها به صورت واقعی شناسایی نشوند و سیستم‌های کنترل هزینه‌ای (مدیریت هزینه) و همچنین سیستم‌های ارزیابی درآمد و هزینه در شرکت‌های آب و فاضلاب وجود نداشته باشد، که در نهایت این امر منجر به افزایش بهای تمام شده و عدم کارایی عملکرد واحدها می‌گردد. با توجه به خصوصی بودن شرکت‌های آب و فاضلاب و پیچیده بودن فرآیند محاسبه قیمت تمام شده آب و خدمات دفع فاضلاب، شایسته است که دستگاهی بی‌طرف و جدا، خارج از چارچوب وزارت نیرو و شرکت‌های آب و فاضلاب شهری و روستایی (سازمان تنظیم مقررات) محاسبه قیمت تمام شده آب و فاضلاب را به عهده داشته باشد.

جمع‌بندی

براساس قوانین کشور تعرفه‌های آب شرب خانگی و غیرخانگی و تعرفه‌های خدمات دفع فاضلاب با پیشنهاد شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد. در حال حاضر محاسبه تعرفه‌های فوق در کشور براساس تصویب‌نامه جلسه مورخ ۱۳۹۴/۶/۱۶ شورای اقتصاد صورت می‌گیرد. براساس این تصویب‌نامه تعرفه‌های آب شرب و خدمات دفع فاضلاب نسبت به تصویب‌نامه قبلی از ۱۰ تا ۳۰ درصد افزایش دارد. براساس توصیه‌های جهانی باید حدود ۵ مترمکعب آب در ماه برای هر فرد به آسانی در اختیار مصرف‌کنندگان قرار گیرد. همچنین حداکثر سهم هزینه آب در سبد خانوار نباید از ۳/۳ درصد بیشتر باشد. الگوی مصرف آب خانگی در کشور برابر با ۱۳۰ لیتر در روز به ازای هر نفر در نظر گرفته شده است.

براساس اعلام متولیان امر بین قیمت فروش و قیمت تمام شده خدمات آب و دفع فاضلاب فاصله زیادی وجود دارد و شرکت‌های آب و فاضلاب از این بابت دچار زیان می‌شوند. در مورد تعرفه‌های آب

- شرب و خدمات دفع فاضلاب در کشور و افزایش این تعرفه‌ها باید موارد زیر را مدنظر قرار داد:
- تأمین آب سالم و بهداشتی جزء حقوق بشر و از وظایف دولت‌هاست. در بسیاری از کشورها با توجه به ارتباط این موضوع با بهداشت جامعه، آب شرب با قیمتی کمتر از قیمت تمام شده ارائه می‌شود،
 - سهم زیاد استهلاک در قیمت تمام شده آب می‌تواند ناشی از مدیریت نامطلوب باشد،
 - با توجه به وجود هدررفت بالای آب در شبکه‌های توزیع، باید سهم این هدررفت در زیان شرکت‌های آب و فاضلاب و محاسبه قیمت تمام شده مشخص باشد و به مصرف‌کننده تحمیل نگردد،
 - برای محاسبه دقیق زیان شرکت‌های آب و فاضلاب و تفکیک آن از سایر موارد، معافیت‌ها باید به‌طور غیرمستقیم لحاظ گردد،
 - محاسبه قیمت تمام شده آب شرب ارائه شده از سوی شرکت‌های آب و فاضلاب به‌عنوان یک کالا، باید با توجه به کیفیت آن صورت گیرد. در مواردی در کشور کیفیت آب شرب ارائه شده مطلوب نمی‌باشد،
 - گستردگی ساختار شرکت‌های آب و فاضلاب موجب افزایش هزینه‌ها و در نهایت افزایش قیمت تمام شده آب می‌گردد،
 - برخلاف ادعای برخی از متولیان امر، کشور ایران در زمره کشورهای با مصرف متعادل قرار می‌گیرد نه با مصرف زیاد،
 - در محاسبه تعرفه آب شرب خانگی و غیرخانگی و خدمات دفع فاضلاب بر مبنای دستورالعمل ارائه شده از سوی شرکت‌های آب و فاضلاب ابهاماتی وجود دارد که در نهایت باعث عدم توانایی مشترکین در محاسبه قبوض‌شان می‌گردد،
 - فقدان وجود یک سیستم متمرکز و قابل اعتماد در محاسبه قیمت تمام شده آب و خدمات دفع فاضلاب در نهایت باعث غیرواقعی بودن قیمت‌های تمام شده محاسبه شده می‌گردد.
 - لازم است قیمت تمام شده آب و فاضلاب توسط سازمان تنظیم مقررات که خارج از تشکیلات وزارت نیرو و شرکت‌های تابعه آن ایجاد می‌شود (زیر نظر شورای رقابت) محاسبه و ابلاغ گردد تا هزینه‌های مدیریت نامطلوب، استهلاک غیرقابل قبول، گستردگی بی‌مورد ساختار تشکیلاتی به مصرف‌کنندگان تحمیل نشود یا حداقل سهم این‌گونه هزینه‌ها در قیمت تمام شده مشخص باشد.

منابع و مأخذ

۱. مسعود خشایی و محمد داودآبادی. تعیین بهای تمام شده یک مترمکعب آب و خدمات دفع فاضلاب در شرکت‌های آب و فاضلاب، دومین کنفرانس بین‌المللی بودجه‌ریزی عملیاتی، تهران، ۱۳۸۷.
۲. مسعود تجریشی و احمد ابریشم‌چی. مدیریت تقاضای منابع آب در کشور، اولین همایش روش‌های پیشگیری از اتلاف منابع ملی، تهران، ۱۳۸۳.
۳. مطالعات تدوین تعرفه آب و فاضلاب شهری و روستایی کشور، شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور، مشاور: مرکز تحقیقات قوانین و مقررات ایران، مهرماه ۱۳۸۵.
۴. بررسی تفصیلی هدررفت آب در شبکه‌های توزیع آب شهری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی، ۱۳۹۵، آبان‌ماه ۱۳۹۳.
۵. آمارهای بانک جهانی، www.worldbank.org.
۶. آمارهای سازمان ملل متحد، www.unwater.org.
۷. مکاتبات و آمارهای دریافتی از شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور، ۱۳۹۴.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۴۶۰۲

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی کارشناسی تعرفه‌های آب شرب و خدمات دفع فاضلاب در کشور

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه آب)

تهیه و تدوین کنندگان: نرجس‌السادات عبدالمنافی، مهدی مظاهری

مدیر مطالعه: جمال محمدولی سامانی

ناظران علمی: محمدرضا محمدخانی، محسن صمدی

منتقاضی: معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی: _____

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۱۰/۲

